

Innst. 211 S

(2016–2017)

Innstilling til Stortinget fra justiskomiteen

Dokument 8:35 S (2016–2017)

Innstilling fra justiskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Jenny Klinge, Marit Arnstad, Geir Pollestad, Kjersti Toppe, Per Olaf Lundteigen, Trygve Slagsvold Vedum, Liv Signe Navarsete, Ivar Odnes, Janne Sjelmo Nordås og Heidi Greni om kvalitet og innhold ved lensmannskontorene etter gjennomføringen av politireformen

Til Stortinget

Bakgrunn

Stortingsrepresentantene Jenny Klinge, Marit Arnstad, Geir Pollestad, Kjersti Toppe, Per Olaf Lundteigen, Trygve Slagsvold Vedum, Liv Signe Navarsete, Ivar Odnes, Janne Sjelmo Nordås og Heidi Greni fremmet 18. januar 2017 følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen sørge for at det legges betydelig vekt på det enkelte kommunestyres mening om å beholde lensmannskontoret i kommunen, for blant annet å sikre godt forebyggende arbeid og tilstedeværelse.
2. Stortinget ber regjeringen sørge for at kommunenes klagerett innebærer reelle muligheter til å klage på innholdet i vedtaket som er fattet av Politidirektoratet, og ikke kun adgang til å klage på prosessen som ledet opp til vedtaket.
3. Stortinget ber regjeringen sørge for at de ansatte i politi- og lensmannsetaten får stor grad av medbestemmelse i den videre gjennomføringen av politireformen.
4. Stortinget ber regjeringen sikre at de lensmannskontorer som blir foreslått opprettholdt etter gjennomføringen av politireformen, skal bestå

- med status som lensmannskontor.
5. Stortinget ber regjeringen sørge for en reell styrking av de lensmannskontorene som står igjen etter gjennomføringen av politireformen.
6. Stortinget ber regjeringen sikre at de lensmannskontorer og politistasjoner som blir opprettholdt etter at politireformen er gjennomført, skal ha sivile oppgaver på minst samme nivå som i dag.
7. Stortinget ber regjeringen sikre at antall politifolk som patruljerer, ikke går ned i de områdene hvor det legges ned lensmannskontorer.
8. Stortinget ber regjeringen reversere sentraliseringen av politiets utlendingsforvaltning i førstelinjen.
9. Stortinget ber regjeringen sikre at alle lensmannskontorer og politistasjoner som står igjen etter gjennomføringen av reformen, skal ha mulighet for passutstedelse.
10. Stortinget ber regjeringen sikre at utstedelse av våpenkort videreføres ved de lensmannskontorer og politistasjoner som i dag tilbyr denne tjenesten.»

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jorodd Asphjell, Kari Henriksen, lederen Hadia Tajik og Lene Vågslid, fra Høyre, Margunn Ebbesen, Hårek Elvenes, Peter Christian Frølich og Anders B. Werp, fra Fremskrittspartiet, Jan Arild Ellingsen og Ulf Leirstein, fra Kristelig Folkeparti, Kjell Ingolf Ropstad, og fra Senterpartiet, Jenny Klinge, viser til Representantforslag 35 S (2016–2017) om kvalitet og innhold ved

lensmannskontorene etter gjennomføringen av nærpolitireformen.

Komiteen viser til at bakgrunnen og begrunnelsen for nærpolitireformen er tydelig beskrevet i en rekke utredninger og rapporter. Gjörv-kommisjonens rapport (NOU 2012:14) konstaterer at myndighetenes evne til å beskytte menneskene på Utøya sviktet, at en raskere politiaksjon var reelt mulig, og at gjerningsmannen kunne ha vært stanset tidligere. Stortingets kontroll- og konstitusjonskomité understreket at dette er alvorlige og kritikkverdige forhold, og betydningen av at de erfaringer, evalueringer og forslag som er kommet etter terrorangrepet, blir nøye gjennomgått og vurdert. Politianalysen (NOU 2013:9) konkluderer med at politiet ikke er organisert, styrt og ledet for å møte kriminalitetsutviklingen. Analysen peker også på at organisering og struktur blant annet bidro til en utilsiktet sentralisering av politiresurser til særorganer og de største politidistriktene og større tjenestesteder. I tillegg er Difi-rapport 2013:3, Evaluering av Politidirektoratet, relevant. Rapporten Etterforskningen i politiet 2013 fra en arbeidsgruppe nedsatt av Politidirektoratet pekte også på betydelige utfordringer i politiet.

Komiteen viser til at regjeringens forslag til nærpolitireform ble fremmet i Prop. 61 LS (2014–2015). Underveis i arbeidet med nærpolitireformen var det tett kontakt med berørte fagmiljøer og organisasjoner.

Komiteen viser videre til at Stortingets behandling av nærpolitireformen er knyttet til Innst. 306 S (2014–2015). I tillegg er innstillingene fra Stortingets kontroll- og konstitusjonskomité om statsministerens redegjørelse for angrepene 22. juli og fra Stortingets særskilte komité for oppfølging av redegjørelse fra justisministeren og forsvarsministeren om angrepene 22. juli, av betydning.

Komiteen viser til at på dette grunnlaget vedtok et bredt stortingsflertall nærpolitireformen i juni 2015.

Komiteen viser til Prop. 61 LS (2014–2015). Her er kriteriene for ny tjenestestedsstruktur nedfelt. Tjenestestedene skal ta imot anmeldelser, søknader og andre henvendelser, og gi veiledning til publikum om politiets tjenestetilbud. Ved anmeldte forhold iverksettes eventuell etterforskning snarest mulig. Tjenestestedene skal ha fleksible åpningstider som gjør det mulig å få utført tjenester hos politiet utenfor kontortid minst én dag i uken. Minst 90 pst. av innbyggerne i hvert distrikt har maksimalt 45 minutters kjøretid til nærmeste tjenestested. 95 pst. av alle anropene til 112 skal være besvart innen 20 sekunder på landsbasis.

Komiteen viser til at det ved Stortingets behandling (Innst. 306 S (2014–2015)) ble lagt til tyde-

lige prosessbeskrivelser for gjennomføring av endringer i tjenestestedsstrukturen.

Komiteen viser særlig til at Stortinget la stor vekt på politiets lokale forankring da nærpolitireformen ble behandlet, herunder at alle kommuner skal ha en politikontakt. Politikontaktens arbeid skal utføres i kommunen vedkommende er kontakt for. Dette vil være et viktig kontaktpunkt mellom politiet, publikum og de ulike aktørene i den enkelte kommune også der man ikke har egne tjenestesteder. Politikontaktene skal ha en eller flere dager i uken der de er til stede i kommunene der det ikke er tjenestested.

Komiteen peker også på at politiet og kommunene skal utvikle forpliktende handlingsplaner slik at befolkningen er sikret en helhetlig forebyggende tjeneste i sitt lokalsamfunn.

Komiteen konstaterer at Stortinget la vekt på at kommunens politivedtekter skal være et aktivt verktøy for å ivareta forebygging og trygge lokalsamfunn.

Komiteen legger spesielt til grunn at Stortinget har påpekt at politiråd skal være etablert i alle kommuner. Politiets representanter i politirådene skal ha mandat til å forplikte politiet. Rådene skal utvide sitt virkemiddelapparat, inspirert av SLT-rådenes tette samarbeid med kommunale virkemidler.

Videre peker komiteen på at Stortinget uttaler at frivillige beredskapsorganisasjoner skal inkluderes i kommunens og politiets beredskapsplanlegging og evalueringsrutiner.

Komiteen er tilfreds med at Stortinget påpeker at det etableres minst ett årlig møte mellom ordførerne og politiet på geografisk driftsenhetsnivå. De som møter på vegne av politiet, skal ha mandat til å forplikte politiet. Møtene skal blant annet omhandle kriminalitetsbildet og ressursutnyttelse.

Komiteen legger stor vekt på kriminalitetsforebygging, og at Stortinget i sammenheng med nærpolitireformen forutsetter at det forebyggende arbeidet må forankres på ledelsesnivå i det enkelte politidistrikt. Hvert politidistrikt må ha en fagleder/vise-politimester som har ansvar for forebygging, for å sikre at forebygging implementeres i politiets strategiske arbeid.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at undersøkelsen som ble gjort om nærpolitireformen av Universitetet i Bergen, daterer seg tilbake til sommeren 2016. På dette tidspunkt var utrulling av reformen helt i startfasen. Disse medlemmer har forståelse for at reformer kan skape usikkerhet, særlig med tanke på at det på dette tidspunktet ikke var avklart hvordan endringene i lensmannskontorstrukturen ville se ut. Disse medlemmer mener imidlertid at det skaper unødvendig uro å gjøre et større politisk poeng ut

av undersøkelsen, når den reflekterer en tid der reformen enda ikke var et faktum.

Disse medlemmer viser til at politidirektøren i januar 2017 presenterte ny organisering av lokale tjenestesteder, og at man i 2016 gikk fra 27 til 12 politidistrikter. Organiseringen av politiet har naturlig nok fått mye oppmerksomhet i begynnelsen av reformens gjennomføring. Nå som strukturen mer eller mindre er fastsatt, vil arbeidet med kvaliteten og innholdet i reformen begynne. Disse medlemmer viser til at det blant annet jobbes med et løft på etterforskningssiden, hvor politiet får teknologiske hjelpemidler til å utføre og avslutte etterforskning på åstedet fremfor å reise mellom åsted og kontor. Flere byer har allerede startet med dette, og tilbakemeldingene er svært gode fra flere politidistrikt.

Disse medlemmer viser til at til tross for at reformarbeidet har preget politiet i 2016, og vil fortsette å gjøre det en stund fremover, har politiet levert gode resultater for publikum. Det er behandlet ca. 350 000 straffesaker og registrert 540 000 operative oppdrag. I innbyggerundersøkelsen fra 2016 svarer 94 pst. at de føler seg trygge der de bor og ferdes. I tillegg viser målinger en bedre responstid enn tidligere. Med over 1 644 flere ansatte i politiet siden regjeringen og samarbeidspartiene tiltrådte i 2013, nærmer vi oss målet om 2 politifolk per 1 000 innbyggere.

Disse medlemmer viser videre til prosessen i forbindelse med ny lensmannskontorstruktur. Samtlige lensmannskontorer og kommuner har fått tilbud om å møte i styringsgrupper og anledning til å komme med innspill til ny struktur. Politimesterne har besøkt mange eller samtlige kommuner i sitt distrikt, og det er gjort solide politifaglige vurderinger fra lokale arbeidsgrupper med utgangspunkt i lokale behov. Verneombud og ulike fagforeninger har også vært tungt involvert i prosessen. Disse medlemmer mener dette arbeidet har dannet et godt utgangspunkt for et tett samarbeid mellom politi og lokalsamfunn i tråd med nærpolitireformens prinsipper som ble fastsatt av Stortinget. Disse medlemmer viser til at det kom inn over 400 høringsinnspill i prosessen, og at Politidirektoratet i januar 2017 kunne rapportere om under 10 kommuner av totalt 426 som var misfornøyd med prosessen.

Disse medlemmer vil videre vise til behovet og bakgrunnen for politireformen. Det vises her til Politianalysen (NOU 2013:9) som blant annet konkluderte med:

«Grunnleggende utviklingstrekk i samfunnet utfordrer den norske politimodellen og stiller nye krav til hva som er en god polititjeneste. Utvalget mener at politiet ikke i tilstrekkelig grad er organisert, styrt og ledet for å møte denne utviklingen.»

«Utvalget viser også at dagens lokale struktur

ikke gir et effektivt lokalpoliti eller gode nok publikumstjenester lokalt. Den lokale strukturen er i mange tilfeller et hinder for politiets mulighet til å drive effektiv forebygging, sikre lov og orden og tilby en god polititjeneste lokalt. Mange små tjenestesteder med få ansatte, knyttet opp i andre gjøremål enn kjerneoppgavene, gir verken effektiv forebygging, god responsevne eller effektiv kriminalitetsbekjempelse. Det skaper derfor også i liten grad trygghet for befolkningen.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, legger stor vekt på at stortingsflertallet i Innst. 306 S (2014–2015) understreket betydningen av at prosessen med lokale strukturendringer skulle sikres medvirkning i de lokale prosessene. Flertallet viser videre til at et bredt flertall i Stortinget framhevet kriteriene for ny tjenestestedsstruktur. Med henvisning til Prop. 61 LS (2014–2015) punkt 5.3 understreket stortingsflertallet at det i tillegg skal legges til grunn følgende kriterier for gjennomføring av endringer i tjenestestedstrukturen:

- «– Hva innbyggerne skal få av tjenester etter endringene, og hvordan, skal legges frem skriftlig for kommunestyrene, dersom kommunen ønsker det. Politimesteren skal utarbeide dokumentet.
- Dokumentet skal være realistisk og tydelig, med vekt på hvordan det forebyggende arbeidet skal ivaretas, hvilken beredskap innbyggerne kan forvente og hvordan politiet vil sikre tett kontakt med bl.a. lokale, frivillige beredkapsorganisasjoner.
- Dokumentet må være utformet presist nok til at det er mulig å evaluere sluttresultatet.
- Alle berørte kommuner skal gis mulighet til å komme med en uttalelse om dokumentet. Uttalelsen skal tillegges vekt ved en eventuell klage.
- Flertallet understreker at kriteriene er minimumskriterier. Det er rom for lokale tilpasninger utover dette. Prosessen skal gi politiet og innbyggerne forutsigbarhet og sikre et best mulig sluttresultat.»

Flertallet understreker Stortingets tydelige presisering av momenter som skal vurderes ved en kommunes klage på endringer i tjenestestedstrukturen.

Flertallet viser også til stortingsflertallets beskrivelse i Innst. 306 S (2014–2015) av vurderingselementer ved klagebehandlingen:

«Flertallet viser til at kommuner kan klage på endringer i tjenestestedstrukturen til Justis- og beredskapsdepartementet gjennom vedtak i kommunestyret. Alle berørte kommuner skal kunne klage på vedtak om endringer i tjenestestedsstruktur. Hvis de prosessuelle minimumskravene ikke er ivarettatt, skal

dette tillegges avgjørende vekt i klagebehandlingen.

Ved klagebehandlingen skal også kvaliteten på arbeidet med det ønskede sluttresultatet som er lagt frem for kommunene i forkant, og andre forhold som har betydning for helheten i politiets lokale tilgjengelighet, kunne vektlegges. Dette i tillegg til kriteriene i Prop. 61 (2014–2015) punkt 5.3.»

Flertallet forutsetter at disse vurderingselementene vektlegges tydelig i klagebehandlingen.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet understreker at endringer i organiseringen av norsk politi er nødvendig for at våre politiresurser skal benyttes på best mulig måte og gi best mulig polititjeneste rundt om i landet. Disse medlemmer understreker at reformprosessen er krevende, men flere steder i landet kan man vise til at sammenslåing av lensmannskontorer har resultert i mer politi ute i nærområdet. Blant annet var det nylig et oppslag i Adresseavisen om at det aldri før har vært flere operative politifolk i Værnesområdet etter at lensmannskontoret i Malvik ble slått sammen med Værnes. NRK hadde nylig en sak om at det var blitt flere patruljer på ettermiddagstid og i helgene etter at lensmannskontoret i Sørfold ble slått sammen med Fauske. Ordføreren i Sørfold bekreftet videre at politiet hadde blitt faglig sterkere og mer spesialisert. Disse medlemmer viser videre til at fungerende politileder i Nordre Buskerud nylig uttalte til Dagsrevyen at Hemsedal har fått flere politifolk takket være ny politireform.

Disse medlemmer registrerer med tilfredshet at det kommer flere gode tilbakemeldinger fra forskjellige steder i landet som har erfart sammenslåing av lensmannskontorer. Disse medlemmer mener en reduksjon av antall lensmannskontorer i Norge vil føre til økt operativ politikraft og flere patruljer i distriktene. Disse medlemmer mener derfor at beslutningen som et sterkt flertall på Stortinget tok om en reform av politiet, var helt nødvendig, og setter spørsmålsteget ved hva reformens motstanders alternativ er.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, har merket seg tilbakemeldingene fra mange kommuner angående prosessen i forbindelse med gjennomføringen av politireformen. Den korte høringsfristen har vært meget krevende for de kommuner som har fått lagt ned sine lensmannskontorer og tjenestesteder.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti viser til at Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti la til grunn, i forbindelse med behandlingen av politireformen, at

kommuner og organisasjoner skulle ha reell innflytelse på prosessen før Politidirektoratets endelige beslutning på antall tjenestesteder og lensmannskontorer ble effektivt.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, vil understreke viktigheten knyttet til at ansattes organisasjoner blir rådført i tråd med arbeidsmiljølovens og Hovedtariffavtalens bestemmelser knyttet til medbestemmelse osv. Den norske modellen baserer seg på gjensidig respekt for inngåtte avtaler, slik at samspillet mellom arbeidstaker- og arbeidsgiverorganisasjonene og det offentlige blir tatt på største alvor.

Et annet flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, forutsetter at arbeidsrettslige avtaler og prosedyrer følges opp og ivaretas av partene i arbeidslivet underveis i prosessen med nærpolitireformen.

Dette flertallet understreker betydningen av at ny teknologi og nye tekniske løsninger må legges til rette for gode publikumsrettede løsninger.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at utstedelse av pass er en viktig oppgave. Et norsk pass inneholder en betydelig mengde personlig informasjon, det er et viktig og verdifullt dokument, produksjonen av pass krever avansert utstyr og kravene til passenes informasjonsmessige innhold og den tekniske kvaliteten vil trolig øke ytterligere. Disse medlemmer vil understreke at dette er en publikumstjeneste som må hensynta både nærhet og høye krav til kvalitet.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen på egnet måte komme tilbake med en plan for utstedelse av våpenkort og pass i den nye tjenestestrukturen, som sikrer en god balanse mellom kvalitet, sikkerhet og brukertilgjengelighet.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti er opptatte av å ha gode tjenestetilbud nær der innbyggerne bor og lever sine liv. I takt med den teknologiske utviklingen i samfunnet vil det være naturlig å opprettholde desentraliserte tilbud nær publikum. Disse medlemmer vil her blant annet peke på muligheten til å opprettholde utstedelse av blant annet pass og våpenkort mest mulig desentralisert, og at ikke reiseavstanden for å få utstedt pass, våpenkort e.l. blir lengre enn 45 minutter, slik at servicetilbudet blir

opprettholdt på en best mulig måte overfor publikum. Når antall lensmannskontorer og tjenestesteder blir redusert, er det viktig at de øvrige tjenestesteder får tillagt oppgaver, slik at det samlede tilbudet i regionen ikke blir svekket.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, viser til Innst. 306 S (2014–2015) om nærpolitireformen, der flertallet uttaler:

«Flertallet understreker at nærpolitiet skal være lokalt forankret. Det utgjør politiets ytterste ledd. Nærpoliti er i de fleste tilfeller den etaten innbyggerne møter i situasjoner som oppleves truende, farlig og krenkende. Det er derfor avgjørende at dette leddet har ressursene, kompetansen og kvaliteten som trengs for å være aktivt til stede der folk er og situasjonen oppstår.»

Flertallet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sikre at Stortingets føringer følges opp og sikre at tjenestestedene er tilstrekkelig bemannet til å kunne være aktivt til stede der folk er.»

Komiteen fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at arbeidsmiljøloven og Hovedtariffavtalens intensjoner knyttet til ansattes og organisasjoners medbestemmelse blir fulgt med tanke på implementering av politireformen.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at sivile oppgaver som bl.a. utstedelse av våpenkort og pass, ikke ligger lenger unna enn 45 minutter for minst 90 pst. av innbyggerne slik at servicetilbudet overfor publikum blir opprettholdt på en best mulig måte.»

Komiteens medlem fra Senterpartiet var ikke enig i den politireformen som ble vedtatt av stortingsflertallet i 2015, men er svært opptatt av at resultatet blir så godt som mulig innenfor de rammene som nå er satt.

Dette medlem vil understreke at bruk av ordet «nærpolitireform» medfører forpliktelser til, og forventninger om, et faktisk nærpoliti. Politianalysen, som er grunnlaget for politireformen, nevnte ikke ordet «nærpoliti» med et ord. Likevel ble navnet «nærpolitireformen» brukt da reformen ble lansert fra politisk hold. Dette medlem vil peke på at «nærpolitimodellen» har et definert innhold. Den ble

utformet av Politirulleutvalget i 1981, og består av ti grunnprinsipper som siden har vært uforandret:

1. Politiet skal avspeile samfunnets idealer.
2. Politiet skal ha et sivilt preg.
3. Vi skal ha et enhetspoliti.
4. Politiet skal være desentralisert.
5. Politimannen skal være en generalist.
6. Politiet skal virke i samspill med publikum.
7. Politiet skal være integrert i lokalsamfunnet.
8. Politiet skal ha bred rekruttering.
9. Politiet skal prioritere sine oppgaver og legge hovedvekten på forebyggende virksomhet.
10. Politiet skal være underlagt effektiv kontroll fra samfunnets side.

Dette medlem viser til at kjennetegnene ved et «nærpoliti» var videre små enheter, liten grad av arbeidsdeling, flerfoldighet av oppgaver, et minimum av maktbruk, nært samarbeid med publikum, integrasjon i lokalsamfunnet, representativitet, forebygging som hovedmål og yrkesmoral som grunnlag for kontroll.

Dette medlem vil peke på at det i Prop. 61 LS (2014–2015) står at reformen skal bygge videre på nærpolitimodellen, men det diskuteres ikke hvordan reformen avviker fra innholdet i det etablerte nærpolitibegrepet. Dette medlem vil understreke at regjeringen burde være ærlig når innholdet i en etablert modell endres på denne måten. Bruken av navnet «nærpolitireformen» gir et misvisende inntrykk av innholdet i reformen og de resultater den er i ferd med å få.

Dette medlem viser til at det nylig ble publisert resultater av en spørreundersøkelse gjennomført ved Universitetet i Bergen, som viste at de ansatte i politiet er svært kritiske til politireformen. Kun fire pst. av de som svarte, var enige i at reformen ville bidra til mindre sentralisering av ressursene. Bare 15 pst. var enig i at reformen ville bidra til å styrke det kriminalitetsforebyggende arbeidet overfor barn og unge. Videre var kun 19 pst. av respondentene enig i at reformen ville føre til bedre kriminalitetsbekjempelse, og bare 13 pst. var enig i at reformen ville bidra til et mer synlig og tilgjengelig politi. Leder i Politiets Fellesforbund, Sigve Bolstad, uttalte nylig at «Dette er ingen nærpolitireform» og «[nå] står og faller alt på innholdet i de kontorene som blir igjen» (Politiforum, 13. januar 2017).

Dette medlem viser videre til en spørreundersøkelse gjennomført av fagbladet Politiforum. Denne ble publisert 21. februar 2017 og hadde over 6 000 respondenter. Resultatene fra undersøkelsen støtter opp under funnene fra undersøkelsen gjennomført ved Universitetet i Bergen. Resultatene er basert på helt ferske tall og trekker sterkt i retning av

at tilliten til reformen innad i politiet ikke har blitt bedre siden sommeren 2016.

Dette medlem vil fremheve at hele 65,2 pst. av dem som svarte på Politiforums undersøkelse, var uenige i at Norge blir et tryggere samfunn etter reformen, mens bare 7,9 pst. var enige. 85,2 pst. var uenige i at politiet vil komme tettere på publikum etter reformen, og kun 4,9 pst. var enige. Bare 3,9 pst. hadde tro på at reformen vil sikre tilstedeværelse av et kompetent og effektivt lokalt nærpoliti der befolkningen bor. 74,8 pst. var uenige.

Dette medlem vil peke på at bare 7,8 pst. av respondentene var enige i at reformen går i retning av at politiet skal bli bedre til å forebygge og bekjempe kriminalitet, og at det nye nærpolitiet skal være operativt, synlig og tilgjengelig med kapasitet til å forebygge, etterforske og påtale kriminelle handlinger, mens 56,5 pst. var uenige. Kun 9,2 pst. var enige i at reformen vil bedre responstiden, og hele 72,9 pst. var uenige.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at Direktoratet for forvaltning og IKT (Difi) har evaluert nærpolitireformen gjennom 2016. De konstaterer at reformen er krevende, at arbeidet er i rute, og at politiet har greid å opprettholde ordinær drift. I reformens startfase viser evalueringen at mange medarbeidere i politiet har liten tro på at reformen vil lykkes. Disse medlemmer understreker betydningen av at medarbeiderne har en forståelse for reformens bakgrunn, og at reformprosessen legger til rette for denne forståelsen. Det er naturlig at reform og endring skaper noe usikkerhet i startfasen, og det er også ventet. Samtidig viser evalueringen fra Difi flere positive funn:

- Det er et hovedtrekk fra intervjuene at mange i politietaten er klare for og ønsker endring.
- Både politimestre og tillitsvalgte gir uttrykk for at samarbeidet lokalt i forbindelse med gjennomføring av reformen i all hovedsak har fungert godt.
- Gjennomgående god dialog med kommunene.

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser også til Difi rapport 2017:2 Evaluering av nærpolitireformen. Statusrapport 2016, som ble publisert 21. februar 2017. Deres kartlegging viser at troen på reformen er «svært lav både hos de ansatte i politiet og blant viktige samarbeidspartnere» (s. 45). Difi viser til Prop. 61 LS (2014–2015) og uttaler at:

«Det er et entydig funn i våre undersøkelser at dette begrepet [nærpolitireformen] er lite betegnende for innholdet i det reformarbeidet som pågår. Både blant eksterne og internt i politiet ser alle at det er en sentralisering som skjer.»

Det legges til at selve «bruken av begrepet nærpolitireform er en betydelig utfordring for de som skal gjennomføre reformen», og det vises til at budskapet er tvetydig (s. 45–46).

Dette medlem vil videre trekke frem en undersøkelse som InFact gjorde for VG i februar 2017, som indikerer at heller ikke innbyggerne har sterk tro på at politireformen vil nå sine uttalte mål. Av respondentene var det kun 16,8 pst. som trodde at politireformen ville styrke nærpolitiet, mens hele 50,6 pst. trodde reformen ville svekke politiet der de bor.

Dette medlem vil vise til at sentraliserende politireformer har hatt uheldige virkninger i våre naboland, og viser i denne forbindelse til en kronikk i Aftenposten 10. november 2016, hvor lederne for politiforbundene i Sverige, Danmark, Finland, Island og Norge advarer mot en utvikling som styrer politiet vekk fra innbyggerne.

Difi fremhever i rapport 2017:2 s. 45 og 47 likhetstrekk mellom den norske og den svenske politireformen og viser til at det «også i Sverige har vært et gap mellom målene svenske politiledere og ansatte har satt til reformen og det faktiske utfallet – så langt». Difi peker videre på at det i gjennomføringen av politireformen i Norge vil være nyttig å ta lærdom av erfaringene fra Sverige:

«Etter Difis vurdering kan det være nyttig å se på og lære av svenske erfaringene i gjennomføringen av nærpolitireformen, jf. bl.a. Statskontorets delrapport om gjennomføringen av den svenske reformen fra 2016. Vi vil minne om at selv om den svenske politireformen skiller seg fra og har en annen bakgrunn enn den norske, er det også noen likhetstrekk. Den svenske reformen inneholder bl.a. mål som mange oppfatter som motstridende, nye organisatoriske strukturer som krever innplassering av ledere og andre ansatte, ulike kulturer som skal slås sammen mv.»

Dette medlem vil videre vise til justis- og beredskapsministerens brev av 13. februar 2017 til justiskomiteen, hvor han skriver som tilbakemelding på forslaget om at de ansatte skal sikres medbestemmelse:

«De ansattes medbestemmelse i den videre gjennomføringen av politireformen er regulert i avtaleverket mellom partene i arbeidslivet. Politidirektoratet har informert meg om at tett samarbeid med fagforeninger og verneombud vektlegges og sees på som et suksesskriterium i arbeidet.»

Dette medlem ser det som positivt at justis- og beredskapsministeren trekker frem at Politidirektoratet anser samarbeid med fagforeninger og verneombud som et suksesskriterium for reformen. Dette medlem vil imidlertid understreke at det avgjørende er hvordan dette oppleves for de fagforeninger og verneombud som er involvert i prosessene. Politiets

Fellesforbund har gjentatte ganger gitt uttrykk for manglende reell medbestemmelse og at de til stadighet opplever at hovedavtalens regler ikke brukes fullt ut og blir tilsidesatt til fordel for politiske avgjørelser, grunnet tidspress for å levere på reformen. De har understreket at dette går ut over kvaliteten og partssamarbeidet i reformprosessen, og at det kan føre til at politiet ikke får de kvalitative og gode endringene samfunnet har krav på.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at de ansatte i politi- og lensmannsetaten får stor grad av medbestemmelse i den videre gjennomføringen av politireformen.»

Komiteens medlem fra Senterpartiet mener at advarslene fra politiet må tas på alvor, og at Stortinget må ta ansvar for å få reformen, på rett kjøp. Stortingsflertallet som vedtok reformen, lot det være opp til Politidirektoratet å gjennomføre prosessene i reformen og fatte avgjørelse om tjenestestedsstrukturen. Stortingsflertallet satte flere krav til de lokale prosessene i tillegg til krav til innhold ved tjenestestedene. Dette medlem mener imidlertid at flere av disse føringene ikke er tilstrekkelig fulgt opp i de prosessene som nå gjennomføres, og at dette kan få negative konsekvenser for det endelige resultatet av reformen.

Dette medlem vil vise til at lokal medvirkning var en klar forutsetning fra stortingsflertallets side, slik det fremgår av merknadene i Innst. 306 S (2014–2015). Det samme ble understreket i den påfølgende debatten i Stortinget 10. juni 2015. Dette medlem mener at det er flere forhold som har gitt begrenset mulighet for slik lokal medvirkning som stortingsflertallet forutsatte.

Dette medlem viser til at det som ledd i de lokale prosessene skulle opprettes styringsgrupper, og disse skulle «som et minimum bestå av representanter for politimesteren og ha representasjon fra de berørte kommunene» (flertallsmerknadene i Innst. 306 S (2014–2015)). Mandatet til styringsgruppene innebar å gi skriftlig anbefaling om tjenestestedsstrukturen til politimesteren. I praksis ble det slik at kun medlemmer fra regionrådene var invitert til å sitte i styringsgruppene i enkelte politidistrikt. Dette medførte at ordførere fra flere kommuner selv måtte lete i justiskomiteens merknader for å få vite hva de hadde krav på, for deretter å ta initiativ til å melde seg inn i styringsgruppene, selv om de ikke i utgangspunktet var invitert. Dette medlem kan ikke se at frem-

gangsmåten i disse politidistriktene er i tråd med føringene fra stortingsflertallet, der representasjon fra de berørte kommunene var satt som et minimumskrav.

Dette medlem mener videre at korte frister i høringsrundene gjorde det vanskelig for flere kommunestyre å gjennomføre en forsvarlig politisk behandling av saken. Det vises i denne forbindelse til at 26 kommuner i Agder allerede 30. august 2016 sendte brev til justis- og beredskapsministeren hvor de ba om forlenget høringsfrist. Blant annet grunnet kommunelovens regler om saksutredning og saksfremlegg fikk enkelte av kommunene så lite tid som én uke til forberedelser. De understreket at «[t]att i betraktning Stortingets vedtatte retningslinjer om en bred forankring og involvering i kommunene, kan vi ikke se at det er forsvarlig med en så kort høringsfrist som 1. desember 2016». Til tross for at disse forholdene var gjort kjent for departementet, fikk ikke kommunene medhold i sitt krav om lengre høringsfrist. Dette medlem mener at dette er påfallende i lys av stortingsflertallets klare føringer om at kommunene skulle involveres i de lokale prosessene, og mener at dette kan ha vært en hindring for reell lokal medvirkning.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at det legges betydelig vekt på det enkelte kommunestyres mening om å beholde lensmannskontoret i kommunen, for blant annet å sikre godt forebyggende arbeid og tilstedeværelse.»

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti og Senterpartiet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at kommunenes klagerett innebærer reelle muligheter til å klage på innholdet i vedtaket som er fattet av Politidirektoratet, og ikke kun adgang til å klage på prosessen som ledet opp til vedtaket.»

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til at Politidirektoratet 13. januar 2017 la frem sitt vedtak om hvilke lensmannskontorer som skulle legges ned.

Dette medlem er av den oppfatning at kravene som er stilt til tjenestestedene som skal stå igjen etter reformen, ikke er i tråd med de mål og føringer som stortingsflertallet satte for reformen. Dette medlem viser i denne forbindelse til oppdragsbre-

vet fra Justis- og beredskapsdepartementet og til hvordan kravene har blitt omformulert under gjennomføringen av reformen.

Dette medlem viser til at Justis- og beredskapsdepartementet i et oppdragsbrev (3/2016: Gjennomføring av politireformen) definerer konkrete oppgaver som skal legges til tjenestestedene, samt enkelte kvalitetskrav, i tråd med de føringer som fremgår av Prop. 61 LS (2014–2015) og som ble lagt til grunn ved Stortingets behandling av saken. Oppgavene som skulle tilbys, var at tjenestestedene skulle levere ressurser til vakt- og patruljetjenesten, ha publikumsekspedisjon, drive med kriminalitetsforebyggende arbeid og etterforske det store flertall av straffesaker. I tillegg skulle de ha kontakt med samarbeidspartnere og utføre sivile rettspleie- og forvaltningsoppgaver. Når det gjelder kvalitet, ble det fremhevet at tjenestestedene skulle motta anmeldelser, søknader og andre henvendelser, samt gi publikum veiledning om politiets tjenestetilbud og bidra til et kvalitativt løft for etterforskningsarbeidet. Tjenestestedene skulle lokaliseres slik at minst 90 pst. av innbyggerne i politidistriktet har maksimalt 45 minutters kjøretid til nærmeste tjenestested. De skulle videre ha fleksible åpningstider som skulle gjøre det mulig å få utført tjenester hos politiet utenfor kontortid minst én dag i uken.

Dette medlem vil vise til at enkelte av disse kravene har blitt tolket annerledes underveis i prosessen. Utdrag fra den bestillingen Politidirektoratet har sendt, viser at forvaltningstjenester og sivil rettspleie har blitt tolket bort og ikke inngår i minimumskravet per tjenestested. Om åpningstider skriver Politidirektoratet at det skal være faste, annonserte åpningstider, og at tjenestestedene skal ha åpningstid minst to dager per uke. Dette medlem mener at det er urovekkende at Stortingets føringer tolkes så liberalt av dem som har fått ansvar for gjennomføring av reformen.

Dette medlem har registrert at flere tjenestesteder som blir opprettholdt etter reformen, skal ha begrensede tjenester, og at man ser konturene av et A- og B-lag i norsk politi. Da reformen ble vedtatt, ble det imidlertid gitt et inntrykk av at det skulle skje en reell styrking av de lensmannskontorene som sto igjen etter gjennomføringen av reformen. Blant annet sa tidligere justis- og beredskapsminister Anders Anundsen følgende i stortingsdebatten 10. juni 2015:

«Omtrent 40 pst. av dagens lensmannskontor har fem eller færre ansatte. Jeg mener veldig sterkt at det er verken forebygging, god etterforskning eller beredskap i bygninger eller politiskilt. Det er folkene som utgjør den ressursen og den kapasiteten. Når vi vet at en trenger 18 årsverk for å sikre én døgnbemannet patrulje, sier det litt om den manglende kapasitet som veldig mange av våre lensmannskontorer er i besittelse av i dag. Jeg synes det er viktig å få med

seg at den jobben som nå gjøres, faktisk har betydning og gir forbedringsmuligheter lokalt.»

Dette medlem mener det nå har vist seg at omtrent 50 av de 221 tjenestestedene som etter Politidirektoratets vedtak skal bestå etter politireformen, vil ha fem eller færre ansatte, inkludert kontorpersoneell. Politidirektøren har i tillegg sagt at disse ikke kan forvente oppbemanning.

Dette medlem er videre bekymret for at flere av de gjenværende lensmannskontorene på sikt vil kunne anses som overflødige med samme begrunnelse som er brukt i nåværende nedleggingsrunde. Dette medlem peker på at åpningstid på tre dager ofte har blitt brukt som begrunnelse både fra stortingsflertallets side og fra Politidirektoratet for å legge ned lensmannskontorer, og frykter at den nye strukturen i praksis legger opp til flere nedleggingsrunder i fremtiden.

Dette medlem mener at Politidirektoratets minstekrav til tjenestestedene ikke er i tråd med Stortingets føringer, og at Stortinget må fatte vedtak som sikrer kvalitet og innhold ved de lensmannskontorene som står igjen etter reformen.

Dette medlem vil også understreke at det ikke er en ønsket utvikling dersom politipatruljer i praksis ender opp med å prioritere sentrale strøk på en slik måte at tilstedeværelsen av politi går ned i de områdene hvor det nå vil legges ned lensmannskontorer. Dette medlem vil fremheve at bilpatruljer likevel ikke er nok for å sikre et lokalt forankret politi med god hverdagsberedskap. Politiet må være der befolkningen bor og oppholder seg i det daglige. Dette er sentralt for å sikre tilbudet for innbyggerne når det gjelder nærhet, lokalkunnskap og det forebyggende arbeidet.

Dette medlem stiller seg videre kritisk til at det i grunnlaget for beregning av politiets krav til responstid ikke er tatt hensyn til områder hvor det er en betydelig økning i folketall i turisme- og hytteseongene. Mange hytter flere steder i landet har også belegg hele året igjennom. Det er stadig flere hytteeiere som benytter seg av hyttene i lengre perioder også utenom feriene, uten at dette er tatt med i beregningsgrunnlaget for responstidskravet. Dette medlem mener at beredskapen burde stå i forhold til dette.

Dette medlem fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at lensmannskontor og politistasjoner opprettholdes med denne benevnelsen.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for en reell styrking av de lensmannskontorene som står igjen etter gjennomføringen av politireformen.»

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for at tjenestestedene i den nye strukturen har kompetanse og politikraft i tråd med Stortingets intensjon, som beskrevet i Innst. 306 S (2014–2015).»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sikre minst like høy tilstedeværelse av politi i de områdene hvor det legges ned lensmannskontorer.»

Komiteens medlem fra Senterpartiet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sikre at de lensmannskontorer og politistasjoner som blir opprettholdt etter at politireformen er gjennomført, skal ha sivile oppgaver på minst samme nivå som i dag.»

«Stortinget ber regjeringen reversere sentraliseringen av politiets utlendingsforvaltning i førstelinjen.»

«Stortinget ber regjeringen sikre at alle lensmannskontorer og politistasjoner som står igjen etter gjennomføringen av reformen, skal ha mulighet for passutstedelse.»

«Stortinget ber regjeringen sikre at utstedelse av våpenkort videreføres ved de lensmannskontorer og politistasjoner som i dag tilbyr denne tjenesten.»

Dette medlem viser til at komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet etterspør et alternativ til nedleggelse av lensmannskontorer. Dette medlem vil peke på at dette handler om hvordan en velger å fordele ressurser. Dette medlem vil fremheve at prioritering av ressurser til førstelinjen vil kunne sørge for flere politifolk ved lensmannskontorene og ute blant folk. Det finnes ingen motsetning mellom å opprette spesialistmiljø for å etterforske visse typer kriminalitet og det å opprettholde og eventuelt styrke lensmannskontorer som sørger for tett kontakt med befolkningen og forebygging av kriminalitet så vel som etterforskning. Dette medlem vil understreke at dette handler om hvordan ressursene prioriteres. De siste årene har vi

sett en eksplosiv økning i antall ansatte i Politidirektoratet. Antallet fast ansatte har økt fra 146 i 2013 til 275,8 i tredje kvartal 2016. I tillegg kommer innberedte og hospiterende til prosjektstillinger i direktoratet, som ikke gjenspeiles i tallene ovenfor. Dette medlem setter spørsmålstegn ved denne prioriteringen når en har sett at dette har gått på bekostning av ressursbruken i politidistriktene.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Høyre og Fremskrittspartiet:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen på egnet måte komme tilbake med en plan for utstedelse av våpenkort og pass i den nye tjenestestrukturen, som sikrer en god balanse mellom kvalitet, sikkerhet og brukertilgjengelighet.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen legge til rette for at tjenestestedene i den nye strukturen har kompetanse og politikraft i tråd med Stortingets intensjon, som beskrevet i Innst. 306 S (2014–2015).

Forslag fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet:

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen sikre minst like høy tilstedeværelse av politi i de områdene hvor det legges ned lensmannskontorer.

Forslag fra Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti:

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen sørge for at sivile oppgaver som bl.a. utstedelse av våpenkort og pass ikke ligger lenger unna enn 45 minutter for minst 90 pst. av innbyggerne slik at servicetilbudet overfor publikum blir opprettholdt på en best mulig måte.

Forslag fra Kristelig Folkeparti og Senterpartiet:

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen sørge for at kommunenes klagerett innebærer reelle muligheter til å klage på innholdet i vedtaket som er fattet av Politidirektoratet, og ikke kun adgang til å klage på prosessen som ledet opp til vedtaket.

Forslag fra Senterpartiet:*Forslag 6*

Stortinget ber regjeringen sørge for at lensmannskontor og politistasjoner opprettholdes med denne benevnelsen.

Forslag 7

Stortinget ber regjeringen sikre at de lensmannskontorer og politistasjoner som blir opprettholdt etter at politireformen er gjennomført, skal ha sivile oppgaver på minst samme nivå som i dag.

Forslag 8

Stortinget ber regjeringen reversere sentraliseringen av politiets utlendingsforvaltning i førstelinjen.

Forslag 9

Stortinget ber regjeringen sikre at alle lensmannskontorer og politistasjoner som står igjen etter gjennomføringen av reformen, skal ha mulighet for passutstedelse.

Forslag 10

Stortinget ber regjeringen sikre at utstedelse av våpenkort videreføres ved de lensmannskontorer og politistasjoner som i dag tilbyr denne tjenesten.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding til I, II, IV og V fremmes av komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet.

Komiteens tilråding til III fremmes av en samlet komité.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og råar Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

I

Stortinget ber regjeringen sikre at Stortingets føringer følges opp og sikre at tjenestestedene er tilstrekkelig bemannet til å kunne være aktivt til stede der folk er.

II

Stortinget ber regjeringen sørge for at det legges betydelig vekt på det enkelte kommunestyres mening om å beholde lensmannskontoret i kommunen, for blant annet å sikre godt forebyggende arbeid og tilstedeværelse.

III

Stortinget ber regjeringen sørge for at arbeidsmiljøloven og Hovedtariffavtalens intensjoner knyttet til ansattes og organisasjoners medbestemmelse blir fulgt med tanke på implementering av politireformen.

IV

Stortinget ber regjeringen sørge for at de ansatte i politi- og lensmannsetaten får stor grad av medbestemmelse i den videre gjennomføringen av politireformen.

V

Stortinget ber regjeringen sørge for en reell styrking av de lensmannskontorene som står igjen etter gjennomføringen av politireformen.

VI

Dokument 8:35 S (2016–2017) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Jenny Klinge, Marit Arnstad, Geir Pollestad, Kjersti Toppe, Per Olaf Lundteigen, Trygve Slagsvold Vedum, Liv Signe Navarsete, Ivar Odnos, Janne Sjelmo Nordås og Heidi Greni om kvalitet og innhold ved lensmannskontorene etter gjennomføringen av politireformen – vedlegges protokollen.

Oslo, i justiskomiteen, den 21. mars 2017

Hadia Tajik

leder

Anders Werp

ordfører

